

Людмила Івченко

здобувачка третього освітньо-наукового рівня
вищої освіти за спеціальністю 081 «Право»
Сумського національного аграрного університету

Окремі питання судового захисту кліматичної системи

З урахуванням положень Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, наради сторін за Кіотським протоколом щорічною кліматичною конференцією ООН 2023 року визнано надзвичайно високий рівень природокористування, що призводить до масштабного виснаження світових надр та ухвалено угоду про відмову від викопного палива. Відтак масштабні зміни клімату - це вже не довгострокова перспектива, а майбутнє теперішнього покоління. Міжнародна спільнота усвідомлює всю необхідність кооперування сумісних зусиль держав задля його збереження.

Так, 29 березня 2023 року Генеральна Асамблея ООН звернулася до Міжнародного суду ООН з проханням винести консультативний висновок про визначення кола зобов'язань держав стосовно забезпечення захисту кліматичної системи й юридичних наслідків для держав за завдання значної шкоди клімату [1]. Постановою від 30 травня 2024 року Міжнародний суд ООН дозволив державам та організаціям, які вирішили висловити позицію щодо питання зміни клімату, надати письмові коментарі до 15 серпня 2024 року [2]. Кількість письмових заяв стала найбільшою за всю історію консультативних проваджень у Міжнародному суді ООН, що підтверджує нагальність вирішення даного питання.

09 квітня 2024 року Європейський Суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) виніс історичне рішення у справі, що безпосередньо стосується зміни клімату. Так, у справі «Verein KlimaSeniorinnen Schweiz та інші проти Швейцарії» літні жінки, члени швейцарської асоціації Verein Klima Seniorinnen, оскаржували бездіяльність Швейцарії для пом'якшення

наслідків зміни клімату від імені тих осіб, які зазнають конкретних загроз або несприятливих наслідків зміни клімату для свого життя, здоров'я, добробуту й якості життя. ЄСПЛ постановив, що Швейцарська Конфедерація не виконала свої обов'язки за Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року щодо зміни клімату. Були виявлені критичні прогалини в процесі створення відповідного національного нормативно-правового регулювання, в тому числі нездатність держави встановити обмеження на обсяг небезпечних викидів [3].

У вищезазначеному прецедентному рішенні ЄСПЛ наголосив на ключовій ролі, яку відіграють національні суди в судових процесах, пов'язаних зі зміною клімату. Дане рішення слугує початком формування нового рівня позитивних зобов'язань держави у сфері охорони екологічних прав людини.

Низку інших позовів щодо захисту клімату ЄСПЛ не розглянуто у зв'язку з неприйнятністю заяв через допущені формальні прогалини. Внаслідок чого скарбниця прецедентних рішень наповнюється повільніше, що призводить до продовження завдання державами шкоди клімату. Адже для вирішення екологічних проблем важливим є набутий досвід міжнародного правого регулювання охорони навколишнього середовища та забезпечення екологічної безпеки [4, с.179].

У січні 2024 року у Норвегії вирішено один із перших судових спорів громадськості проти держави щодо негативного впливу діяльності державних органів на клімат. Починаючи з 2016 року екологічна організація «Грінпіс Норвегія» та молодіжна організація «Природа і Молодь» як на національному, так і на міжнародному рівнях оскаржували рішення Норвегії щодо відкриття ліцензій на розробку трьох нових родовищ нафти та газу – Брейдаблік, Ігдрасіль і Тирвінг. Вони вказували, що при прийнятті даного рішення держава не зробила оцінку негативних наслідків для екологічної безпеки в межах країни та зміни клімату в цілому. Суд визначив, що обов'язком Норвегії є оцінка реального впливу видобутку корисних копалин на навколишнє середовище та викидів з нафтових родовищ, наслідків для глобального клімату, людей і планети [5].

Отже, питання збереження клімату протягом останніх років набуває все більшого значення для громадськості, урядових і неурядових організацій. З метою недопущення нищівних наслідків для кліматичної системи міжнародні, національні органи законодавчої, виконавчої та судової влади мають спрямувати всі зусилля на її захист задля теперішніх і майбутніх поколінь.

Література

1. Request for an advisory opinion on the obligations of States with respect to climate change/. URL: <https://climatecasechart.com/non-us-case/request-for-an-advisory-opinion-on-the-obligations-of-states-with-respect-to-climate-change/>

2. 30 May 2024 Order obligations of states in respect of climate change (request for advisory opinion). URL: <https://www.ici-cij.org/node/204119>

3. «Verein KlimaSeniorinnen Schweiz та інші проти Швейцарії» URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#{%22itemid%22:\[%22003-7919428-11026177%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#{%22itemid%22:[%22003-7919428-11026177%22]})

4. Стрельник В. В. Екологічні загрози у зоні Операції Об'єднаних Сил: *Юридичний науковий електронний журнал*. № 6/2018. С.178-180 URL: http://www.lsej.org.ua/6_2018/48.pdf

5. Перемога молоді та екоактивістів у кліматичній справі проти Норвегії. URL: <http://epl.org.ua/law-posts/peremoga-molodi-ta-ekoaktivistiv-u-klimatichnij-spravi-proty-norvegiji/>

Юридичний факультет Національного університету
біоресурсів і природокористування України
Інститут права Львівського державного університету
внутрішніх справ
Юридичний факультет Запорізького національного
університету
Юридичний факультет Сумського Національного
аграрного університету
Студентський науковий гурток «Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

ХVІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

17 жовтня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

**Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»**

П.78

**Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVIII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17 жовтня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 420 с.**

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**